

Dr. Vajda Péter DC_1620_18: „A húgyhólyag bélel vagy gyomorral történő megnagyobbítása és pótlása gyermekkorban” című MTA Doktori értekezés

Válaszok Prof. Bajory Zoltán, az MTA doktora, (Szegedi Tudományegyetem, Urológiai Klinika)

opponens kérdéseire

Mindenekelőtt köszönöm Bajory professzor Úrnak, hogy elvállalta az Értekezés bírálatát, opponensi véleményének elkészítését. Kérdéseire a következő válaszokat adom:

1. Mit tehetünk a műtétek után leggyakrabban kialakuló szövődmény, a kövesség kialakulása ellen?

A bélel történő húgyhólyagpótló és –magnagyobbító műtétek után kialakuló hólyagkövesség egyike a műtétek után megfigyelt leggyakoribb szövődményeknek, vizsgált betegeinkben is 30-50%-ban megfigyelhető. Ennek két fő oka a bél által termelt nyák és a rezervoárban szinte mindig meglévő baktériumok, mikrobióták idült jelenléte. Ha e két fő okot mérsékeljük, akkor a rezervoárban képződő kövek megjelenését is csökkenteni tudjuk. Ezt leginkább életmódbeli tanácsokkal érjük el, melyek a következők: bő (napközbeni) folyadékbevitel, a rezervoár (vizelet) rendszeres 3-4 óránkénti reziduum mentes lecsapolása, heti rendszerességgel (lehetőleg másnaponta) történő hólyagöblítés, a vizelet esetleges savanyítása. Különbség van a per urethram és hasfali stomán át katéterező betegekben megjelenő kövesség gyakoriságában. A hasfali sztomán át katéterező betegek rezervoárjában gyakrabban alakul ki kő, mert fizikailag nem tudják teljesen kiüríteni a rezervoárt, annak „aljában” gyakrabban maradhat reziduum.

2. Szükséges-e az élethosszig tartó chemoprofilaxis a húgyhólyag-megnagyobbítást és pótlást követően?

A bélel megnagyobbított hólyagokban különböző baktériumok, mikrobióták változó csíraszámokban, de szinte mindig kimutathatók. Az antibiotikumok tartós használata mellett multirezistens kórokozók jelenhetnek meg, a kolonizáció erősödhet. A legújabb vizsgálataink és irodalom alapján élethosszig tartó chemoprofilaxisra nincs szükség. Tünetet is okozó, szignifikáns bakteriuria ($>10^5$ CFU) azonban célzott antibiotikus kezelést igényelhet. A kezelést intravesicalisan alkalmazott antibiotikus (pl. gentamycines) öblítéssel is kiegészíthetjük. A tőzegáfonya tartós szedését (antioxidáns, bactericid hatása miatt) egyes szerzők napjainkban is ajánlják.

3. Hogyan javítható tovább a betegek életminősége a fenti műtéteket követően?

A műtéteket követően számos sebészi és nem sebészi szövődémmel számolhatunk (legalább 1 betegenként), melyek prevenciójában, szükség esetén az időben történő kezelés megkezdésében műtéten átesett betegek rendszeres gondozásában látjuk a leghatékonyabb stratégiát. Csak a betegek prospektív, rendszeres nyomonkövetése mellett várható az életminőségük további javulása, javítása. A felnőttkor elérésével a megfelelő tranzíció (a betegeink felnőtt ellátásba történő „átvitele”) is igen fontos tényező. Nem kerülheti el figyelmünket, hogy az urológiai problémát mellett egyéb tényezők pl. a meningomyelocela-s betegeknél meglévő mozgásszervi problémák (kerekesszék) is nagyban befolyásolhatják a műtét utáni életminőséget. Nekünk urológiai (és nephrológiai) szempontból vizelet kontinencia kialakítása mellett az elsődleges célunk a vesék funkciójának hosszú távú megőrzése, hiszen az életminőséget alapvetően meghatározza a veseelégtelenség, a vesepótló kezelés megelőzése.

4. Van-e más alternatívája napjainkban a bélel történő húgyhólyag megnagyobbításnak és/vagy pótlásnak?

A bélel vagy gyomorral történő húgyhólyagmagnagyobbítás napjainkban egyfajta „szükséges rossz”. Más módszerrel hatékonyan nem helyettesítő, legfeljebb prolongálható. Célunk, hogy amennyire lehet, a műtét időpontját minél későbbi életkorra toljuk ki. Erre ma már a konzervatív, gyógyszeres kezelés repertoárjának bővülése (pl. szelektív receptor blokkolók) és ún. szemikonzervatív kezelés (pl. intravesicalis BOTOX) is lehetőséget adhat. Ha ezek a kezelési alternatívák nem hozzák meg a várt eredményt, akkor a műtéti kezelés, azaz a teljes falvastagságú bélel- vagy gyomorral történő húgyhólyag megnagyobbítás biztosíthatja a hosszú távú eredményességet.

5. Milyen nyomonkövetési protokoll javasolt a műtéteken átesett betegek számára?

Mit használ a munkacsoport jelenleg?

A betegek nyomonkövetésére propektíven felállított, munkacsoportunk által jelenleg is használt protokollt az opponensi kérdésekre adott válaszokhoz mellékelve kívánom bemutatni (1. és 2. mellékletek). Az elmúlt közel 25 évben a protokollunkon három alkalommal is változtattunk. Döntően az invazív és sugárterheléssel járó vizsgálatok (pl. cystographia) számát, gyakoriságát csökkentettük.

6. Szükség van-e a munkacsoport által korábban javasolt, rendszeres invazivitással járó gyakori cystoscopiák és szövettani mintavételek elvégzésére a betegek nyomonkövetése során?

A 2019-ben megjelent (a Doktori értekezésben így említésre nem kerülhetett) közleményünk alapján – melyben az eltelt két évtized alatt prospektíven vizsgált szövettani eltéréseket elemeztünk – arra a következtésre jutottunk, hogy „a standard cystoscopia és random biopszia hatékonysága a szűrésben alacsony”. A cystoscopia, mint szűrővizsgálat, önmagában igen alacsony hatékonyságú. Az irodalmi adatok alapján számos esetben a negatív szűrővizsgálat után nem sokkal diagnosztizáltak előrehaladott stádiumú tumort és erre saját beteganyagunkban is találunk példát. Amíg nem létezik hatékony, a műtéteket követően kialakuló malignus elfajulást jelző, akár invazív vagy nem invazív szűrővizsgálat, addig feltétlen feladatunk, hogy a „tumorra gyanús tünetek esetén” mindig történjen szkópia (2. melléklet). Nem szűrő jelleggel, hanem diagnosztikus céllal. Ebben csak a cystoscopiánál érzékenyebb (talán molekuláris biológiai, egyéb submikroszkópikus) módszerek bevezetésétől várható előrelépés.

Pécs, 2021. május 10.

Dr. Vajda Péter, PhD, dr. habil
egyetemi docens
tanszékvezető

1. melléklet

A húgyhólyag-megnagyobbításon átesett betegek jelenleg használt nyomonkövetési protokollja

Hólyag-augmentált (-pótol) betegek nyomon követési protokollja - ADATLAP -

I. Vizsgálatok

A.) Preoperatív vizsgálatok:

- UH
- Cystographia
- DMSA/DTPA/MAG3
- Manometria
- Labor + 24 órás vizeletgyűjtés (kiszéres)
- DEXA
- Súly- és hosszpercentil
- Életminőségi kérdőív

MŰTÉT

Az augmentáció

módja: _____

SZÖVETTAN

Közvetlen post. op. szövődmények:

a.) Műtét: _____

b.) Metabolikus: _____

c.) Infekciós: _____

B.) 3 hónapos kontroll:

- UH
- Manometria
- 24^h vizelet pH monitor (gastrocystopl.)
- Labor + 24^h vizeletgyűjtés

C.) 6 hónapos kontroll:

- UH
- Cystographia (ha prep. reflux vagy aszimpt.)
- Manometria
- Labor + 24^h vizeletgyűjtés

D.) 1 éves kontroll:

- UH
- Natív has
- Cystographia (mindig)
- DMSA/DTPA/MAG3
- Manometria
- Labor + 24^h vizeletgyűjtés
- DEXA
- Életminőségi kérdőív

E.) 2 éves kontroll:

- UH
- Natív has
- Cystographia (az UH v. klinikai kép indokolja)
- DMSA/DTPA/MAG3
- Manometria
- Labor + 24^h vizeletgyűjtés
- DEXA
- Életminőségi kérdőív

Név: _____

Szül. idő: _____

TörzsN^o: _____

Jelen felv. időpontja: _____

Augm. időpontja: _____

3 hó kontr.: _____

6 hó kontr.: _____

1 éves kontr.: _____

2 éves kontr.: _____

3 éves kontr.: _____

4 éves kontr.: _____

5 éves kontr.: _____

F.) 3 éves kontroll:

- UH
- Natív has
- Cystographia (az UH v. klinikai kép indokolja)
- DMSA/DTPA/MAG3
- Manometria
- Labor + 24^h vizeletgyűjtés
- DEXA
- Életminőségi kérdőív

G.) 4 éves kontroll:

- UH
- Natív has
- Cystographia (mindig)
- DMSA/DTPA/MAG3
- Manometria
- SZÖVETTAN
- Labor + 24^h vizeletgyűjtés
- DEXA
- Életminőségi kérdőív

H.)-J.) 6, 8, 10 éves kontroll:

- UH
- Natív has
- Cystographia (az UH v. klinikai kép indokolja)
- DMSA/DTPA/MAG3
- Manometria
- SZÖVETTAN
- Labor + 24^h vizeletgyűjtés
- DEXA
- Életminőségi kérdőív

II. Szempontok

A.) Preoperatív szempontok:

A műtét indikációja: _____
Előző műtét / augmentatio: _____
A megelőző konzervatív th. hossza (hónap): _____ ill. _____ -tól- _____ -ig.
Konzerv. th. ("urologiai") jellege - ICC: _____ óránként.
Gyógysz. th.: Ditropan: _____ /die, Epharit: _____ /die. _____
Egyéb konzerv. th.: (hólyag training, kondactor stb.) _____
Vizelet kontinencia: _____ Széklet kontinencia: _____
Hydrocephalus: + / - , Shunt: + / -
"Mentális st." - milyen iskolába jár (norm, kiegészítő, stb.)?: _____
Önálló mozgásképesség: Járás önállóan / segédeszközzel / tolókocsához kötött
Orth. mozgást javító műtét: + / -
Gyógyszerei: _____

ELETMINŐSÉGI (QoL) KÉRDŐÍV

B.) 3 hónapos kontroll:

GI panaszok megjelentek-e?: Súlyvesztés + / - , Diarrhoea - / - , Obstipatio + / - , Dyscomfort - Teltség
érzés + / - , Hányinger + / - , Hányás + / - , GI vérzés + / - (jellege: _____) , Dumping + / - .
Gyógyszerei: Ditropan: _____ /die, Zantac: _____ /die. _____

C.) 6 hónapos kontroll:

Kontinencia: Javulás / Romlás / Változatlan. Spontán vizelet + / - , ICC: _____ óránként.
Katéterezhetőség: Könnyű / Nehéz. Katéter típusa: _____ Ch.
Szövődmények: Haematuria + / - , Dysuria + / - , Infekció - vizelet - / - ill. pyelonephritis - / - , Nyák + / -
GI panaszok megjelentek-e?: Súlyvesztés + / - , Diarrhoea - / - , Obstipatio + / - , Dyscomfort - Teltség
érzés + / - , Hányinger + / - , Hányás + / - , GI vérzés + / - (jellege: _____) , Dumping + / - .
Gyógyszerei: Ditropan: _____ /die, Zantac: _____ /die. _____

D.) 1 éves - E.) 2 éves - F.) 3 éves - G.) 4 éves - H.)-J.) 6. 8 és 10 éves kontroll:

Az eredmény szubjektív megítélése: Javulás / Romlás / Változatlan
Kontinencia: Javulás / Romlás / Változatlan. Spontán vizelet + / - , ICC: _____ óránként.
Katéterezhetőség: Könnyű / Nehéz. Katéter típusa: _____ Ch.
Szövődmények: Haematuria + / - , Dysuria + / - , Infekció - vizelet - / - ill. pyelonephritis - / - , Nyák + / -
GI panaszok megjelentek-e?: Súlyvesztés + / - , Diarrhoea - / - , Obstipatio + / - , Dyscomfort - Teltség
érzés + / - , Hányinger + / - , Hányás + / - , GI vérzés + / - (jellege: _____) , Dumping + / - .
Gyógyszerei: Ditropan: _____ /die, Zantac: _____ /die. _____

ELETMINŐSÉGI (QoL) KÉRDŐÍV

Labornizsgálatok (minden kontroll esetén):

Testmagasság, Testsúly (percentil görbék) RR.

Vér: Vértkép (Hgb; Htk; Fvs; Vvt; MCH; MCV; MCHC), We, Na, K, Ca, Cl, Mg, P, Fe, Transferrin,
Ferritin, UN, Húgysav, Kreatinin, Összfehérje, Albumin, pH (astrup), Vércukor, Parathormon (SePTH),
Alkalkus foszfatáz (SeALP), CRP, Gastrin (ha gastrocystoplastica)

Vizelet: Vizelet rutin, Üledék, Bakt. + Rezisztencia, Mennyiség (ml/24ó), Fajsúly, pH, Na, K, Ca, Cl, Mg, P,
Húgysav, Vizelet kreatinin (PD, EKC, TPR).

2. melléklet

Protokoll húgyhólyag-megnagyobbítást követően kialakuló húgyhólyag tumoros elváltozás időben történő felismerésére (2020.)

- Az állapotfelmérések gyakorisága – Posztoperatív 3 hónap, 6 hónap, 1-2-3-4 év, majd kétfévente.
- Az immunszuprimált betegek és a **gasztrocisztoplasztikán** átesettek **fokozott rizikóval** rendelkező betegek – Posztoperatív **10 év után két évente cisztoszkópia**.
- A műtétől eltelt időtől függetlenül **cisztoszkópiát** kell végezni az alábbi **kritériumok** alapján:
  - **Anamnézis:**
    - **4 vagy több tünettel járó UTI/év** (tünetekkel járó UTI definíciója: 10⁵ cfu + 38,5 °C feletti láz/rossz általános állapot/hólyagtáji fájdalom/búzós zavaros vizelet ami nem tisztul fel 48 órán belül fokozott folyadékbevitelre és katéterezésekre)
    - **Makroszkópos haematuria** v. 50 vvt/látótér feletti mikroszkópos haematuria, amikor nincs bizonyított tünetekkel járó vagy a nélküli UTI a haematuriával egyidejűleg
    - **Krónikus** gáttáji, kismedencei vagy hólyag **fájdalom**
    - **A hasi UH-on pathológia** (újkeletű hydronephrosis, hólyagkő, nyálkahártya növedék)
    - **Újkeletű inkontinencia**
    - **50 éves kor felett** minden **kolocisztoplasztikán átesett betegnél**
  - (Egyéb rizikótényezők: **kávé, dohányzás, kábítószer, alkohol fogyasztás**)
  - **Osztályos kivizsgálás során** cisztoszkópia indikációját jelenti:
    - **Makroszkópos haematuria** v. 50 vvt/látótér feletti mikroszkópos haematuria, amikor nincs bizonyított tünetekkel járó vagy a nélküli UTI a haematuriával egyidejűleg
    - **A hasi (vese és rezervoár) UH-on pathológia** (újkeletű hydronephrosis, hólyagkő, nyálkahártya növedék)

A **biopsziás mintavétel** csak akkor indokolt, ha a cisztoszkópia vagy valamilyen okból végzett nyitott műtét (pl. kőeltávolítás) esetén **makroszkópos elváltozást** látunk. **Célzott mintavételt** kell végezni.